

Кафедра української мови і літератури та методик їх навчання

Силабус навчальної дисципліни

Актуальні питання української ономастики – 3 кредити

ЄКТС

Викладач: Волянюк Інна Оверківна – кандидат філологічних наук, доцент

Загальна інформація

Назва навчальної дисципліни	<i>Актуальні питання української ономастики</i>
Кількість кредитів	<i>3</i>
Шифр навчальної дисципліни	<i>ВД</i>
Прізвище, ім'я, по батькові викладача	<i>Волянюк Інна Оверківна</i>
Науковий ступінь	<i>Кандидат філологічних наук</i>
Вчене звання	<i>Доцент</i>
Посада викладача	<i>Доцент кафедри української мови і літератури та методик їх навчання</i>
Електронна адреса кафедри	<i>kufsd@ukr.net</i>
Контактний телефон викладача	<i>067 9822810</i>
Профайл викладача	<i>https://kogpa.edu.ua/images/main_dir/kaf_ukr_susp/sklad/info/volyanyuk.pdf</i>
Е-mail викладача	<i>inna.volianuk@ukr.net</i>
Профайл дисципліни	<i>https://kogpa.edu.ua/uk/golovna/struktura-akademii/humanitarno-tekhnologichniy-fakultet/kafedra-ukrainskoi-filolohii-ta-suspilnykh-dystsyplin</i>
Розклад консультацій	<i>Очні консультації; платформа Zoom</i>
Час проведення	<i>Середа; 14:00 – 16:00</i>
Місце проведення	<i>Аудиторія №15</i>

ПЕРЕКВІЗИТИ	<i>Курс «Актуальні питання української ономастики» тісно пов'язаний із такими дисциплінами: історія української мови, сучасна українська літературна мова, філософія, соціолінгвістика та ін.</i>
ПОСТРЕКВІЗИТИ	Базові знання у сфері ономастики; вміння здійснювати комплексний аналіз онімів.

Анотація

«Актуальні питання української ономастики» – курс, уведений у каталог вибіркових дисциплін, що пропонуються здобувачам факультетів української філології, історичних, географічних багатьох вищих навчальних закладів. Цей курс покликаний ознайомити магістрантів із особливостями функціонування власних назв у практиці мовної діяльності людини, а також з етимолого-словотвірними, денотатно-характеристичними та функціональними особливостями онімів.

Мета: вивчення закономірностей розвитку і функціонування власних назв у структурі мови.

Завдання: ознайомлення з історією вивчення власних назв, особливостями структурування онімного простору, найбільш характерними ознаками онімів, основними методами наукового дослідження пропріативів.

Предмет: ономастикон української мови.

Курс „Актуальні питання української ономастики” спрямований на формування у магістрантів таких професійних *компетентностей*:

Інтегральна

Здатність розв'язувати складні задачі або проблеми в галузі освіти, що передбачає здійснення інновацій та/або проведення педагогічних досліджень і характеризується невизначеністю умов.

1. Загальні:

ЗК 3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

2. Фахові:

ФК 4. Здатність критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності.

ФК 7. Здатність демонструвати сформовану мовну й мовленнєву компетенції в процесі професійної і міжособистісної комунікації, володіння різними засобами мовної поведінки в різних комунікативних і соціокультурних контекстах.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачі повинні *знати*:

- проблематику сучасної ономастики;
- історію ономастичних студій;
- основні ознаки пропріальних одиниць;
- типологію онімів;
- особливості творення і функціонування пропріативів;
- методи і прийоми вивчення й опису власних назв;
- етимологію основних українських антропонімів і топонімів.

Здобувачі повинні *вміти*:

- визначати проблематику сучасної ономастики;
- з'ясувати спільні та відмінні ознаки онімів та апелятивів;
- користуватися основними методами і прийомами вивчення й опису пропріальних одиниць;
- виконувати комплексний аналіз онімів;
- з'ясувати етимологію основних різновидів власних назв;
- виконувати ономастичні дослідження за складеною програмою.

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Структура онімного простору української мови

Тема 1. Ономастика як наука про власні назви. Розділи ономастики. Зв'язки ономастики з іншими науками. Сутність власної назви, її диференційні ознаки. Критерії систематизації пропріальних одиниць.

Тема 2. Топоніми. Прагматоніми. Власні географічні назви. Найменування об'єктів, пов'язаних із матеріальною сферою діяльності людини.

Тема 3. Вітоніми. Ідеоніми. Найменування об'єктів, пов'язаних із нематеріальною сферою діяльності людини. Ергоніми. Власні назви людських колективів.

Змістовий модуль 2. Дериваційні та функціональні особливості онімів

Тема 4. Денотатно-квалітативні, мотиваційні та етимологічні особливості онімів. Денотатно-квалітативна типологія пропріативів.

Тема 5. Мотиваційна структура ономастикону. Етимологія власних назв. Походження онімів.

Тема 6. Особливості творення власних назв. Шляхи виникнення онімних одиниць. Хронологічна типологія власних назв. Дериваційна структура знімного простору. Будова пропріальних конструкцій.

Тема 7. Продуктивність онімних словотвірних типів. Семантика пропріальних твірних основ.

Індивідуальні навчально-дослідні завдання

Здійснити комплексний аналіз онімів одного класу за власним вибором.

Методи навчання: лекція, бесіда, пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, частково-пошуковий, дослідницький, метод аналізу мови.

Методи контролю: написання відкритих і закритих тестів; перевірка завдань, що виносяться на самостійне опрацювання; перевірка ІНДЗ.

Розподіл балів, які отримують здобувачі

Поточне тестування та самостійна робота										Сума
Змістовий модуль №1 - 2									ІНДЗ	
Т 1	Т 2	Т 3	МК	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	МК		
5	5	5	20	5	5	5	5	20	25	100

Т1 ... Т4 – теми практичних занять; 5 – бал, який студент отримує за роботу на практичному занятті; М.К. – модульний контроль; П.м.к. – підсумковий модульний контроль; ІНДЗ (індивідуальне навчально-дослідне завдання).

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C	задовільно	
64-73	D		
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Рекомендована література

Основна

1. Бучко Г., Бучко Д. Історична та сучасна українська ономастика. Вибрані праці. Чернівці: Букрек, 2013.
2. Бучко Д., Ткачова Н. Словник української ономастичної термінології. Харків, 2012. 256 с.
3. Торчинський М. М. Структура онімного простору української мови. Хмельницький: Авіст, 2008. 548 с.
4. Торчинський М. М. Структура онімного простору української мови. Частина II. Функціонування власних назв : монографія. Хмельницький : ХНУ, 2009. 454 с.
5. Торчинський М. М. Українська ономастика: навчальний посібник. К. : Міленіум, 2010. 238 с.

Допоміжна

1. Аркушин Г. М. Українська ономастика : робоча навчальна програма для студентів спеціальності „українська мова і література”. Луцьк : РВВ „Вежа” Волинського державного університету імені Лесі Українки, 2006. 100 с.
2. Воляннюк І. О. Топоніми як маркери просторового континууму (на матеріалі поетичних творів Тараса Шевченка). Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія. Випуск 47, т. 2. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. С. 8 – 11.
3. Воляннюк І. О. Актуальні питання української ономастики: навчально-методичний посібник. Кременець, 2019. 45 с.
4. Інна Воляннюк Соціолінгвістичні проблеми в ономастиці (на матеріалі ойконімії Північної Тернопільщини ХХ ст.) / Інна Воляннюк // Наукові записки Тернопільського НПУ. Серія: Мовознавство. – Вип. 1 (27). – Тернопіль, 2017. – С. 88 – 92.
5. Карпенко О. Ю. Проблематика когнітивної ономастики : монографія. Одеса : Астропринт, 2006. 325 с.
6. Карпенко Ю. О. Літературна ономастика : збірник статей. Одеса : Астропринт, 2008. 328 с.
7. Масенко Л. Т. Українські імена і прізвища. К.: Знання, 1990. 47 с.
8. Редько Ю. К. Сучасні українські прізвища. К.: Знання, 1990. 147 с.
9. Скрипник Л. Г., Дзятківська Н. П. Власні імена людей: словник-довідник К.: Наукова думка, 1996. 335 с.
10. Торчинська Н. М., Торчинський М. М. Словник власних географічних назв Хмельницької області. Хмельницький : Авіст, 2008. 549 с.

Політика дисципліни.

Магістранти допускаються до підсумкового контролю за умови, якщо вони відвідували аудиторні заняття та ними виконано всі види завдань, передбачених робочою навчальною програмою курсу. Здобувачі заочної форми навчання, які не мають можливості відвідувати аудиторні заняття, можуть працювати дистанційно на платформах «ZOOM» і «MOODLE».

Працюючи дистанційно або ж при виконанні письмових практичних / тестових завдань, неприпустимим є порушення академічної доброчесності. Зокрема, усна відповідь повинна бути ґрунтовною та не містити перефразування чужих висловлювань; цитуючи думки науковців, необхідно вказувати автора та джерело; практичні завдання повинні бути виконані самостійно тощо.